

ACC. N:R M. 9014: 1-11.

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *J. Aug. Persson*

Härad: *Båra*

Adress: *Sk. Präböd gat. 13, Lund*

Socken: *Burlöv*

Berättat av:

Uppteckningsår: *1943*

Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Skolgång för i tiden.
Historier från skoltiden.*

M. 9014:1.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Minnen från skoltiden i Lunnarå skola på 1880-
talet upptecknade af Hug Persson.

Undervisningen på den tiden var vad man kan kalla mest primitiv, lärarne hade inte den seminarieutbildning som nu, intresset för barnens kunskaper ^{var} också slappt hos föräldrarna, och i all synnerhet på landet. Det ansågs visst tillräckligt när de kunde läsa rent innantill och kunde katekesen utantill från den första sidan till den sista, utan att förstå den.

Skripa en lätlig stiel, och räkna de fyra räknesätten o. s. v.

Då voro de uttärda menade bönderna, mera behöfdes inte på den tiden för att bli bonde eller ryktare, stattharl eller något liknande, och där hade de kanske rätt.

Lärarne voro också både slöa och liknöjda, och jag tror att de voro sämre i Bursåfs socken på den tiden, i Lunnarå i ^{den} socken fanns då en krumpling som var skolmästare Jöns Bengtsson kalle han, liten och puckelryggig, med svart sträpigt hår, och en stor

M. 9014:2.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

nära, bruna stickande ögon ~~som grönjade~~, vänsterhänd var han ^{minsta} skottelken i
också, och arg som ett bi, för dit allas ^{förseende} så var han
tillreds med rottingen och banka på ^{-de} med vänstran.

Jag skall nu berätta några tilldragelser från den tiden:
men först skall jag tala litet om hur skolan såg ut.

Huset var litet med hög takstol, samt täckt med halm, det
låg med östra gaveln mot vägen, Tullebergsvägen kallades den,
på västra ändan af huset var skolsalen som upptog något
mer än halft huset och gick tvärs öfver hela huset.

På den östra ändan var ett rum och kök som bortad för lä-
rarna de voro i bredd, med ingång till köket från gaveln åt vä-
gen, mellan rummet och skolsalen var förtuga gemensam, i bredd
med förtugan fanns en bakugn som senare blef redifven, och
där ställes upp hyllor där för barnens matkargar som förut var
placerade på en hylla inne i skolsalen.

I köket fanns äfven en så kallad garderob för läraren, men
den användes mest att ha potatis i, bränslet hade han del på

Minnen från

skottelken i

Tunnare på

1880-talet.

Sid. 2.

M. 9014:3.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

loftet öfver skolan vad vedan beträffar och delvad kolen
beträffar i ett litet uthus intill skolan som också var in-
rättat till svinkus, och ~~skrot~~^{pyttles-}hus med två afdelningar.

Till ordningen för dagen hörde egentligen pisk, det slog då
aldrig fel, det var sällan någon dag när jag gick i skolan
utan att någon fick smaka rottingen.

Kunde de inte lexa så fick de pisk, kom någon till att
skratta lite likaså, om någon kom att tappa träskan som ju
kunde hända, så fick den pisk för detta, o.s.v.

Om de försent till skolan fick ~~han~~^{han} pisk, eller om de hade va-
rit på "musikamöten" eller "brägomöten" under middags-
timman om vintern och slagit kana och kom försent så fick han pisk
för detta, och i all synnerhet om han var våt om fötterna, ty
då slog han dem på fötterna med rottingen.

Så barbariskt behandlade en s.k. skolelementare barnen på den
tiden utan att föräldrarna vågade att ta dem i försvar.

Och till på köpet en guckeluggig halpisk^{-toping} som Jons Bengtsson
trolle brukade komma ut från där.

Minnen från
skoltiden i
Lunnarvä på
1880-talet.
Sid. 3.

Nu skall jag tala om några tilldragelser efter minnet. Minnen från en dag hade en pojke och jag hittat på något "hij" rad det skoltiden i nu var ^{jag} har glömt, och då skulle vi ha märk derest i det s.k. Lunnar på kalla och "märka halled" i köket, den s.k. garderoben, och sävar 1880-talet. där en del potatis i en kruk i denna, och dessa spriddes vi nu ut på gälfot och så dansade vi där med våra järnbeslagne träskar tills alla potatisen varo söndemalda. Fed. 4.

Och när så "mäster" som läsaren kallades för kom för att öppna för oss så säg där farligt ut, och så sjöng vi också "högå berg och djupa dalar", så att det hördes in i skolsalen.

Men då så blef han spritt galen, så då lofvade han att vi skulle komma till att gå i skolan i Burlöv i stället hos Hans Almgren, så skulle vi få ändå mera pick.

Men där af blef nu intet som väl var, ty denne var en ändå värd för till att handskas med barn än Bengtsson.

Det var sällan någon dag som jag inte fick af rattlingen, och för det mesta var det för att jag rita af "mäster" på taflan.

Och så visade jag det för den som satt till vänster om mig August Magnusson, men då skrattade denne och sade "knu- skoltiden i lan", ty så kallade vi "mäster", och då var han där strax med Lunnarä på rottingen, och ville veta vad han skrattat åt, men det ville 1880-talet, han inte säga, och så fick vi vara några rapp af rottingen, Sid. 5.
med de flesta af dem tog i bänken, ty vi kröp ner under den.

Detta hörde nu till ordningen för dagen, och mycket annat.

En annan gång så hade jag ritat af honom med krita på baksidan af den warta taflan en middag och den stod med framsidan mot katedern där han satt, så han kunde inte se detta, men alla de andra såg ju detta, och där blef nu ett farligt fnissande och kikande på taflan, då reste han sig och gick dit bort för att se vad det var de skrattade åt.

Men när han så fick se det så blef han alldeles rasande så han sade: jäsa har du nu varit framme igen din olycksfågeln och ritat upp den läraren igen, fram här så skall jag lära dig din drummel, och så gick jag ju fram.

UUMOS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Minnen från
speltiden i
Lunnarågrå
1880-talet.

Lido, C.

Lido, Ca.

Lido, Ca.

M. 9014.7

En gång hade den pojken som tappade kvarten spekat upp botten på baksidan af den ene bjelken öfver skolsalen, så att mästern inte kunde hitta den när han skulle ta den, och när han så till sist fick syn på den så kunde han inte nå den.

En gång rätt som vi satt där som ramlade framsidan af sättnagen ut på golvet i två delar, och hela brasan ut i skolsalen, där blif nu rök och eld på golvet så vi måtte hufvudstoppa ut ur skolan, men det blif ju strax släckt af den kvinna som bruka elda där, och sättnagen lagad dagen efter af en smed.

När jag började gå i skolan där eller 1880 så var där viint inte mer än tre långa bänkar tycker jag mig minnas, och de nådde viint öfver tre fjärdelar af skolsalen, och så ett långt brett bord för ändan på denna, med lösbänkar vid sidorna och ändarne, men så kom detta bort, och ersattes med bänkar af samma sort som de andra, den s.k. katedern fanns ej då, utan kom först senare, men den var egentligen ingen kateder, utan endast en plan af ett stegs höjd öfver golvet med ett litet bord och en stol det var det hela, alltså inte en kateder.

Minnen från
skoltiden i
Lunnar på
1880-talet.
Sid. 7.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

M. 9014:8.

En gång så var skolinspektören från Lund kommen till skolan i Lunnarå att inspektera, och förhåra barnen i deras kunskaper, och så börjades det först med innanläsning i läroboken, och det var stycket Ansgarius som då lästes.

Sid. 8.

Sedan blef det utamläsning i katekes och biblisk historia, samt svensk historia, och så litet geografi gränsutpekning på kartorna, samt räkning och teckning, ty teckning hade införts istället för naturlära på sistå tiden.

Och så blef det s. k. sång också, men ingen ^efnola kunde då sjunga, inte ens läraren sjelf, men då blef inspektören arg och höll för öronen och sprang ut i förtugan och stängde dörren efter sig.

Så måste de då hålla upp med sin s. k. sång, och då kom han in igen och sade: det var den uhlaste sång jag någon gång hört i en skola, Bengtsson kan inte lära barnen att sjunga.

Sen så for han ästad igen, men om läraren fick mera orätt för undervisningen än detta sedan inne hos honom, ^{helt} det vet jag inte.

När där var s. k. examen i skolan då behöfde de inte kunna

så mycket gressis, helst de ären som präster Olander tjänstgjorde i Burlöfs socken, ty han var inte så fardrande som inspektören.

Han tjänstgjorde där i fem år som vice präst för prästen Menander, eller till 1895, då Rosen kom dit från Skanör och blev kyrkoherde där, han var mera fardrande, men det gick ändå i de gamla hjulspåren och undervisningen var underhållig och primitiv hela tiden då också, ända tills att det kom en annan lärare efter Bengtsons död 1889. Då blef det byggt en ny skola, och den nye läraren som då kom, Læen Spälin hade högre examen, samt en annan takt och disciplin med sig än de föregående, det blef nu en helt annan undervisningsmetod än den gamla, att pricka kunskaper i barn med rattlängen, det är visst nu den fjärde läraren efter Bengtson som nu tjänstgör i Lunnarå.

Det är nu femtiotvå år sedan som jag gick i skolan där hos Bengtson från 1880 till 1888, men så lång tid var alls inte nödvändig heller, det var egentligen inte mycket man lärde de fyra sexta åren, så de varo till ingen nytta alls.

Jag får väl tala om hur det gick till vid den s. k. examen-
ten någon examen i vanlig mening har jag aldrig kunnat kal-
la den; dagen före examen så skulle där ju först göras rent i
skolan naturligtvis, spuras och strös vitt sand på golvet, rathög Sid. 10.
en gömmas så att ingen såg den, alla barnens skrif- och ritböcker
läggas i två hägar på bardet som stod på den s. k. katedern.
Och så skulle också den dagen barnen ha sina bästa kläder på sig,
vara rentvättade och helst nyklippta också, samt ha "läska" på
sig, ty på de andra dagarna var det alltid vanligt med trärkor
och trätöfflar, det var ett gängse bruk.

Den dagen kom deras föräldrar också dit och skulle höra på
dem om de kunde något, och det var de som först kommo och togo
plats upp på de stolar som då varo ditsatta denna dagen.

Så kom Ola Andersson som den första tiden af min skolgång
var med i skolrådet, och senare John Göransson och satte sig där,
och sedan kom prästen, pastör Olander, långhårig och långskäggig
snäll och human talade på dem alla och pratade.

Pasen var mera fin och färdig, ~~han utmerade inga barn~~
~~eller läringar heller~~, han hade bättre disciplin med sig.

Pasten Menander var där ^{visst} endast en gång under min skattid.

Så gick det till ungefär på samma sätt som när skolinspek- Sid. 11.
tören var där, utom att då var där ingen som sprang ut i fä-
stegen när barnen s. k. ~~sjung~~. skulle sjunga.

Så läste då pastorn lite och höll tal och bön och så var det
slut den gången, sedan ginge de hem var till sitt, med sina barn,
och tyckte att vara ju duktiga till att vara, fast det var ju inte
mycket de kunde i alla fall, men vad begreps väl dessa bönder
och arbetare detta, och inte läraren heller.

Jag när jag sitter och tänker efter, och tänker tillbaka på
den sortens examen, så förefaller det mig att bara ha varit en
sorts komedi, ett teaterstycke som uppfördes på den tiden.

Jag undrar hur det är nu för tiden, jag skulle ha god lust
att få besöka en examen i en skola på landet en gång.

